

Statenmededeling

Onderwerp

Toetsing regionaal watersysteem op wateroverlast

Datum

16 juli 2019

Documentnummer

GS: 4536357

PS: 4556853

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De waterstaatkundige toestand van de regionale wateren¹ ten aanzien van regionale wateroverlast (watersysteemtoets) 2018.

Aanleiding

Samen met de waterschappen werken wij aan een Brabantbrede aanpak van wateroverlast. De waterschappen hebben een inspanningsverplichting om te zorgen dat het watersysteem dat ze beheren voldoet aan de provinciale inundatienormen voor wateroverlast en rapporteren daarover aan de provincie. Het normstelsel bestaat uit basisnormen voor de gemiddelde overstromingskans per jaar uit oppervlaktewater. De hoogste norm geldt voor bebouwing binnen de bebouwde kom (1/100 per jaar) en de laagste norm voor grasland (1/10 per jaar). Voor o.a. beekdalen en natuurgebieden geldt geen norm.

In de [Verordening water Noord-Brabant](#) is voor waterschap Aa en Maas, waterschap Brabantse Delta en waterschap De Dommel de verplichting opgenomen om periodiek verslag uit te brengen over de waterstaatkundige toestand van de regionale wateren. Voor het waterschap Rivierenland is een afzonderlijke interprovinciale verordening van toepassing. In het voorjaar van 2019 hebben de waterschappen hun verslag 'waterstaatkundige toestand regionale wateren' aangeboden aan Gedeputeerde Staten. We noemen dit ook wel de watersysteemtoets.

Bevoegdheid

Provinciale Staten zijn bevoegd tot het stellen van normen met betrekking tot het voorkomen van regionale wateroverlast. Deze zijn vastgelegd in de Verordening water.

---

¹ Regionale wateren: het volledige watersysteem van Brabantse beken, rivieren, waterlopen en bergingsgebieden voor zover niet in beheer bij het Rijk.

Gedeputeerde Staten beoordelen het periodiek door de waterschappen uit te brengen verslag over de waterstaatkundige toestand van de regionale wateren. Gedeputeerde Staten stellen in overleg met het waterschapsbestuur het tijdstip van rapporteren vast.

Datum

16 juli 2019

Documentnummer

GS: 4536357

PS: 4556853

Kernboodschap

1. *Bij deze toetsing is rekening gehouden met nieuwe inzichten in klimaat en neerslag.*

De waterschappen hebben op basis van een systeemtoetsing beoordeeld in hoeverre het regionale watersysteem (situatie eind 2018) voldoet aan de in de verordening opgenomen normen voor wateroverlast. Bij deze toetsing hebben de waterschappen nieuwe inzichten in klimaat en neerslag toegepast, zoals die door het KNMI in 2014 en de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA)² zijn aangereikt. Kenmerken daarvan zijn een toename van de neerslag met 10-15% en een toename van extreme neerslag ten opzichte van de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de vorige watersysteemtoets uit 2013.

De berekende inundatie vanuit het oppervlaktewater (aantal ha dat vaker overstroomt dan de norm) en de opgave uit de vorige toetsing (2013) zijn hieronder weergegeven.

	Aa en Maas	Brabantse Delta	De Dommel
Totaal (ha) 2018	1800 ha	2064 ha	1837 ha
Totaal (ha) 2013	958 ha	2753 ha	553 ha

In de verslagen van de waterschappen wordt geconcludeerd dat het systeem grotendeels (98-99%; het aantal hectares dat niet aan de norm voldoet vormt 1 tot 2 % van het gehele beheergebied van het waterschap) aan de normen voldoet.

Niettemin kan er onder boven-maatgevende omstandigheden (vgl. de zomerpiekbuien in juni 2016 in Zuidoost Brabant) sprake zijn van ernstige wateroverlast en daaruit volgende schade.

2. *Het areaal dat niet voldoet aan de normen voor regionale wateroverlast neemt toe.*

De afgelopen jaren hebben de waterschappen de nodige inspanningen gedaan om het watersysteem zo in te richten dat de neerslagintensiteiten die vallen binnen de normen kunnen worden opgevangen. Om dit te bereiken is onder andere ruim 1700 ha waterberging gerealiseerd. Doordat bij deze toetsing met hogere neerslagintensiteiten wordt gerekend, is er opnieuw sprake van een areaal dat met de huidige inrichting niet voldoet. Het oppervlak waar niet aan de normen voor wateroverlast wordt voldaan is

---

² STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerders (veelal de waterschappen) in Nederland. STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren.

het grootst bij waterschap Brabantse Delta, hoewel er een afname is ten opzichte van de vorige toetsing. Het waterschap geeft aan dat de maatregelen die de afgelopen jaren genomen zijn, effectief blijken te zijn. Bij de waterschappen Aa en Maas en De Dommel neemt het aantal hectares waar niet aan de norm wordt voldaan fors toe ten opzichte van de vorige watersysteemtoets (100 resp. 300%). Knelpuntgebieden liggen met name in de beekdalen en laaggelegen gebieden. Voor het merendeel betreft dit grasland, maar ook delen van bebouwd gebied, zoals in Vught. Op de hogere delen betreft het kleinere locaties zoals riooloverstorten. Deze toename is een belangrijk aandachtspunt omdat in de toekomst rekening moet worden gehouden met grotere neerslagsommen en toename van aantal en intensiteit van piekbuien. Onder 5. gaan wij in op de consequenties die wij hieraan verbinden. De waterschappen bereiden zich met de informatie uit de watersysteemtoets voor om nieuwe maatregelen te formuleren waarmee aan de normen voor regionale wateroverlast kan worden voldaan. Deze maatregelen krijgen een plek in de waterbeheerprogramma's 2022-2027.

Datum

16 juli 2019

Documentnummer

GS: 4536357

PS: 4556853

3. *Om de effecten van extreme neerslag op het oppervlaktewatersysteem in beeld te brengen, voeren de waterschappen aanvullende robuustheidsanalyses uit.* Mede naar aanleiding van de extreme zomerpiekbuien van juni 2016 hebben wij met de waterschappen de afspraak gemaakt om de aanpak van de watersysteemtoets uit te breiden met een robuustheidsanalyse. In aanvulling op de verplichte watersysteemtoets die uitgaat van wintersituaties (van oudsher de 'natte' periode met hoge grondwaterstanden) wordt bij de robuustheidsanalyse gekeken naar het effect van extreme neerslag in zowel winter- als zomersituaties. Hiermee wordt dus de zogenoemde boven-normatieve opgave in beeld gebracht. Dit is van belang omdat met name in de zomerperioden sprake is van grotere kwetsbaarheid en mogelijke schade in relatie tot landbouwgewassen en natuur. Waterschap Aa en Maas heeft deze analyse al uitgevoerd. De andere waterschappen gaan hier de komende tijd mee aan de slag.

4. *De robuustheidsanalyses zijn nodig om tijdig aan de slag te kunnen gaan met klimaatadaptatie* De resultaten van de robuustheidsanalyse brengen de waterschappen in bij de klimaatstresstesten en de risicodialogen die in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (de aanpak van klimaatadaptatie) door de gemeenten worden uitgevoerd. Op deze manier worden uitkomsten en inzichten van de waterschappen benut om zicht te krijgen op passende, klimaatbestendige maatregelen. Dit is nodig, omdat overheden landelijk hebben afgesproken om in 2020 het beleid voor een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Nederland te hebben bepaald en daar naar te handelen. In 2050 moet die klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting zijn gerealiseerd. Tijdig inspelen op toenemende wateroverlast is dan ook

een essentieel onderdeel van de aanpak richting een klimaatproof Brabant als een van de hoofdpogingen uit de Brabantse Omgevingsvisie.

Datum

16 juli 2019

Documentnummer

GS: 4536357

PS: 4556853

5. *Wij werken met de waterschappen aan een toekomstbestendig watersysteem*
Het Bestuursakkoord 2019-2023 Kiezen voor Kwaliteit richt zich op een toekomstbestendig watersysteem dat is ingericht op langere periodes van droogte en heftige regenval. Wij gaan met de waterschappen en andere partijen in gesprek over de betekenis hiervan voor het beleid en de aanpak van wateroverlast. Zo zien wij naast waterbergingsmaatregelen juist ook mogelijkheden om toenemende wateroverlast te voorkomen via bodemverbeteringsmaatregelen gericht op meer infiltratie en grondwateraanvulling. Daarnaast zien wij in de klimaatrobuuste beeklandschappen, die we in de Omgevingsvisie hebben geïntroduceerd en inmiddels in een drietal gebieden uitwerken, een invulling van de integrale gebiedsgerichte aanpak van wateroverlast die we in het bestuursakkoord bedoelen. Samen met de waterschappen en andere partijen gaan we het klimaatadaptief en waterrobuust beleid rondom wateroverlast - zeker ook in samenhang met toenemende kans op droogte en watertekorten en veranderend landgebruik - verder vormgeven. In het reguliere overleg tussen Gedeputeerde Staten en de Noord-Brabantse Waterschapsbond (GS-NBWB) zullen wij dit agenderen.

Consequenties

1. *Wij gaan met de waterschappen aan de slag om de problematiek het hoofd te bieden en zullen uw Staten informeren over de aanpak naar een klimaatbestendig en waterrobuust systeem.*
De aanpak van wateroverlast is een verantwoordelijkheid van de waterschappen en is een essentieel onderdeel van een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Brabant. Wij zullen uw Staten informeren over de aanpak en bij gebleken noodzaak tot herziening van beleidsmatige uitgangspunten voor het omgaan met wateroverlast, zullen wij hiertoe een voorstel aan uw Staten voorleggen.
2. *Wij zullen uw Staten informeren over consequenties die volgen uit de watersysteemtoets en een eventuele wijziging van de (interim-) Omgevingsverordening aan u voorleggen.*
Zoals te doen gebruikelijk zullen de resultaten van de watersysteemtoets landen in (gebiedsgerichte) maatregelen. In de praktijk betekent dit vaak dat waterbergingsmogelijkheden worden gecreëerd of andere (inrichtings- en beheer)maatregelen worden getroffen om de wateroverlast te beperken. Niet altijd kunnen maatregelen worden getroffen tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. In dat geval volgt een aanpassing van de kaarten die horen bij de (interim-)Omgevingsverordening (thans nog Verordening water Noord-Brabant). Laatstelijk is deze verordening om vergelijkbare redenen

aangepast ([PS Besluit 19/18](#)), waarbij begrenzungen van de beekdalen (waar geen norm voor wateroverlast geldt) zijn verruimd.

Datum

16 juli 2019

Documentnummer

GS: 4536357

PS: 4556853

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing.

Communicatie

Niet van toepassing.

Vervolg

Zie consequenties. De waterschappen hebben aangegeven tijd nodig te hebben voor de uitwerking van concrete maatregelen. Die tijd benutten we om beleidsmatige aanpassingen te verkennen. Eventuele voorstellen voor aanpassing van beleid voor regionale wateroverlast dan wel de omgevingsverordening ontvangen uw Staten te zijner tijd.

Bijlagen

Geen.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer S. Terpstra, (073) 680 82 84, sterpstra@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer R.L.J.M. Klerks, (073) 680 85 55, rklerks@brabant.nl.